

1939

„EGYEDÜL VAGYUNK”

FŐSZERKESZTŐ: OLÁH GYÖRGY

EÖTVÖS KÖNYVTÁRSZERKESZTŐSÉG
Allamigazgatási és Pénzügyi Tanácsok
Budapest, V., Egyetem tér 1-3.

Archiuum 94

*A magyar irodalom „vaskora”
és a fajvédelem*

Ukrajna — az ígéret földje

A bankvilág „Felvidéke”

Vivát magyar feudalizmus

A német zsidóság új „babiloni fogságá”-ról

II. ÉVF.

JANUÁR

1. SZÁM

1939

ADTVS33 I. ORVOSI TUDOMÁNYI
Allamigazgatási és Pénzügyi
Budapest, V., Egyetem tér 1-

archivum: 94

"EGYEDÜL VAGYUNK"

SZERKESZTIK:

PONGRÁCZ KÁLMÁN DR.

VITÉZ KÁRÁSZ JÓZSEF

Zsidóság és némettség	2	Temesváry László: Paul Einzig, az emigráns dicshimnuszai és rágalmai az új nacionalizmusokról	25
Oláh György: Az irodalom „vaskora” és a fajvédelem	3	Sinka István: Örök kárvallott (vers)	28
Gy. Szabó Béla három fametszete	5	Bartha Dénes dr.: Az európai műzene és a magyar népdal	29
Barsi Dénes: A magyar társadalmi osztályok és a faji összeolvadás	6	Debreczeni László: Mult és jövő az erdélyi egyházi építészetben	32
Pongrácz Kálmán: Vivát magyar feudalizmus!	10	Sinka István: A pusztaláza (vers)	34
Alföldi László: Ukrajna az ígérget földje	13	Utam a középosztály felé: Szabó Pál, vitéz Kárász József	35
Illés Endre: A magyar történelmi regény ujjászületése. (Kodolányi János három regénye)	16	Lajos Ferenc: Képzőművészeti Kamarát a művészek nyomora ellen!	41
Lovag Ádám: A bankvilág „Felvidéke”.	17	Kodolányi János: Finn tanya. (folytatás)	42
Mikes Ferenc: A német zsidóság új „babiloni fogságá”-ról	21		

PROHÁSZKA PÜSPÖK MONDTA: „Miért indítanak valóságos tájárjárást bizonyos oldalról a magyar nacionalizmus ellen? Miért a jerichói harsonák harsogása? Talán nincs jogunk nekünk millióknak élnünk itt ez országban, amely a mi hazánk? Nagyon is rántolakodik a gondolat, hogy a magyar fajvédelem ellen intézett pergőtűz és varangyméreg-fecskendezés egy más faj érdekében történik, s a zsidó sajtó orcátlan támadásait magyar földön, a magyar fajvédelem ellen, — hallatlan dolog ez

és nincs párja a világon — hatalmi érdek sugározza . . . Itt az idő a nemzeti élet szítására, amikor a fajvédelem meglobogtatja felettünk a megérzések, a lelkesülés, a feltámadás zászlaját. Tartsuk meg lendületében a fajvédelmi mozgalmat, ez kötelességünk és hálás lesz nekünk ezért a nemzet génusza.” (Bosnyák Zoltán: *Prohászka és a zsidókérdés c. tanulmányából.*)

Oláh György: Az irodalom „vaskora és a fajvédelem

Az elmúlt hónapban osztottuk ki az „Utam a középosztály felé” című pályázatunk nyerteseinek az időközben kétszeresére emelt pályadíjakat. Miután a díjkiosztás minden ünnepélyes külsőség nélkül, szinte családias hangulatban történt meg, a pályázat jelentőségét méltató ünnepi elmélkedést itt adjuk olvasóinknak:

Megmondjuk őszintén, ez a szerény kis jutalom, melyet folyóiratunk kioszt, nem az írásművészetnek szól elsősorban. Földrengések korát éljük, egy földrész szerkezeti elmozdulásának korát. Ma népek megmaradásáról van szó, mint a népvándorlás idején. Megint arról van szó, mely fajtakapaszkodnak bele végleg a földbe és melyek omlanak rövid, gyökértelen ragyogás után nomád-módon széjjel. A századvége mindentől elvonatkozott, betegesen fölényeskedő irodalmi Parnasszusáról nézve, bizony az irodalom vaskora kezdődik mostan. Nagy és gazdag népek sem engedik meg már a fényűzést, hogy a túlfinomult, éteri ambíciókat, a borzas és idegbeteg művész-ábrándokat a közösség, a fajta egyszerűbb, nyersebb életérdekei fölé helyezték. Vége annak a világnak, amikor a művészi szabadság nevében minden kávéházi különnc, minden társadalmunkból kiszakadt irodalmi fajankó szabadon botránkozathatott.

Ezek a pályadíjak tehát elsősorban azt a roppant erőfeszítést, azt a harcos erőt dicsérik bennetek, amellyel a mélyből, a szegénységből, a zsellérségből, a jobbágyi előítéletek koloncainak halmaza alól fölvergődtek. Dicsérik azt a frissebb, vérdúsabb, szívósabb energiát, azokat az eredetibb ösztönöket, amiket minden népi sorsból felemelkedő tehetség magával hoz, bárminő szenvedések közt vigyen az útja. Távol vagyunk az ifjú romantikusoktól, akik mindent, ami paraszti nagyszerűnek, tökéletesnek, felülmulthatatlannak tartanak és óriásnak, époszinak mondják a falusi műveletlenség megnyilatkozásait is. *Nem szükségképpen értékes valami, azért, mert paraszti.* Az ál-vaskosság és mű-brutalítás önmagában éppen olyan veszély, mint a degeneráltak beteges, őszi sápiózása. Titeket sem azért a pusztá tényért ünneplünk itt, mert egy osztálynak, egy sajnós, ma még felülről elzárt kasztnak tagjai és kifejezői vagytok. *Ez önmagában még nem érdem,* a ti dicsőségetek ott kezdődik, amikor nekimentek annak a szélesen rakott, erős, vastag falnak, annak a rettentő meredeknek, amely nálunk a népi mélysegekből a legfelsőbb vezető rétegekhez vezet.

Hogy jellemezzem nektek ezt a meredeket? Valamikor Arany Jánosék egyszerű, komoly parasztságával szemben Deák Ferencék, Vörösmartyék és Kaluzál Gáborék egyszerű, komoly, nemesi középosztálya állott. Egyfaragású, egyívású, még formára és külsőre is rokon emberek

állottak egymással szemben, pedig akkor az alkotmány még csakugyan áthághatatlan jogi szakadékot vágott közéjük. Ma? Arany János népe majdnem ugyanaz maradt, mint régen, viszont az az érdekszövetség, amely a belőle kiemelkedők útját elállja, bizony már nem Deákék középosztálya, hanem valami egész más összetétel. Arany János egyszerű, komoly, a régi nemesi méltóságot is inkább őrző parasztjával szemben ma a legkényesebb posztokon egy olyan különös képlet fogja el a levegőt, amelyet már nem a születés, nem a származás, a fajtisztaság vagy a vagyon azonossága tart össze. A lelkialkat azonossága az egyedüli összekötő erő közöttük, ha ugyan a fölényes pózoknak, bizonyos arisztokrata tartózkodásnak, a hanyatló osztályok finom, külső jegyeinek kultuszát „lelkialkat-azonosságnak” lehet címezni. Mikszáth és Herczeg dzsentrijénél még az elúszott vagyon és a származás emlékei, szóval őszinteség volt e pózok mögött, náluk már, mint a hullaszőr a régen kimult testen, minden belső indok, minden egészség nélkül burjánzanak ezek a külsőségek. A lényeg azonban mégis csak az, hogy az ő összetartásuk még ma is sok-sok ajtót elzár előletek. Hogy ma is vannak a parasztság s az ország életére fontos pozíciók, ahova az ő manirjuk nélkül senki be nem jut, ahol ti csak akkor értek el valamit, ha önmagatokat meghazudtolva és eltorzítva, az ő külsőségeiket vesztitek föl.

Nem irodalmi jutalom az, amit most nektek átadunk. Mégis arra kérlek benneteket, ezekben az ünnepélyes percekben, fordítsátok tekinteteket a közvetlenül hátunk mögött lévő irodalmi nemzedékre. Arra a nagy csillagképre, amelyet a magyar irodalom égi pályáján Ady Endre, Juhász Gyula, Móricz Zsigmond, Tóth Árpád, Kosztolányi Dezső, Kaffka Margit, Babits Mihály és a többi nyugatos mozgalom körül csoportosult színmagyar tehetség neve jelez. Volt-e iskola nálunk a negyvenes-ötvenes évek óta, mely így művelte volna a magyar nyelvet? Mikor jött az utolsó hetven esztendő alatt ennyi szépség, színgazdaság, líraiság, ennyi árnyaló erő, ennyi plaszticitás egyszerre a magyar költészetbe? Mikor ihlette meg a nagy népek költészetét a magyar irodalmat ennyire? A bonyolult narkotikumok bódulata, az idegélet elfajulásai, a hisztéria hangos sikolya mögött is mennyi őszinteség, mennyi mélység tárul fel ennek az iskolának lírájában!

Igen, barátaim, őszintén mondom, ami a művészet művészi részét illeti, nehezen fogtok e generáció nyomába lépni. Mégis, ha arra gondolok, *hogy annak a szellemnek, amelyben ők éltek, politikai síkon való diadalát úgy hívják: Károlyi-forradalom, megborzongok.* Hideg fut végig a